



'T GROENE  
WAASLAND

wordt uitgegeven in samenwerking met  
Ons Streven, De Raaklijn, vzw Durme, Pannen-  
weel, Natuurpunt Waasland, VELT, Wase Imkers-  
bond, JNM, Hofter Saksen, Lilenwerkgroep  
Vogelbescherming, ABLOZ vzw



COÖRDINATIE & BEHEER

Ablo 

Tweemaandelijks natuur- en milieutijdschrift 39ste jg - nr 5; november 2019 - nr 214

## NATUUR EN MILIEU



AZ Nikolaas p12 ev



reuzenbalsemien p12



pyjamaschildwants p8 ev



letterzetter p29



kalender p15 ev



VIZIER

Karine Van Doorselaer

KLIMAATBEWUST  
CONSUMEREN

Maak zelf het verschil

p6

IN HET WAASLAND



# Samen voor gezonde lucht

PANEL-  
GESPREK

**Ben jij benieuwd naar concrete oplossingen voor meer zuivere lucht in jouw buurt?**

Zelfs bij relatief lage concentraties is de invloed van *fijn stof* op de gezondheid aanzienlijk. Lig jij er ook wakker van? Vanuit concrete feiten zoeken we samen met experts naar tips waar jij in je dagelijks leven zelf mee aan de slag kan.



**KOM NAAR HET PANELGESPREK MET**

- ▶ FRANS FIERENS, wetenschappelijk medewerker IRCEL
- ▶ PROF. MARC CLAEYS, cardioloog UZ Antwerpen en hoogleraar UAntwerpen
- ▶ STEVEN ROELAND, mobiliteitsmanager VOKA
- ▶ JAN VERMEULEN, fietsburgemeester Deinze

Moderator: HERMAN PEETERS, CM Gezondheidsfonds

Toegang GRATIS

reserveer je plek  
[www.vormingpluswd.be](http://www.vormingpluswd.be)  
tel. 03 775 44 84

BV Met dank aan het Gemeentebestuur Beveren voor het ter beschikking stellen van de zaal

Samen met:



Een initiatief van:



## DE SLIMSTE VOGELGIDS

Vogelgidsen kan je grosso modo in twee groepen verdelen: **enerzijds** zijn er de gidsen voor de diehards, waarin de ongeveer 530 vogelsoorten van Europa worden beschreven aan de hand van tekeningen, **anderzijds** die voor beginners, meestal geïllustreerd met foto's.

Debuterende vogelkijkers hebben vaak moeite om in hun gids de vogelsoort terug te vinden die ze tijdens hun wandeling gespot hebben. Deze veldgids van Jan Rodts is anders. Aan de hand van schitterende foto's behandelt hij de **192 regelmatige broedvogelsoorten van België en Nederland, gerangschikt volgens lichaamsgrootte.**

Dankzij fijne pijltjes vind je in één oogopslag de karakteristieke kenmerken terug van elke vogel. De ideale compagnon de route dus voor elke vogelkijker, wandelaar en doorsnee natuurliefhebber. De veldgids is te koop in de betere boekhandels en bij Vogelbescherming Vlaanderen.

# De slimste VOGELGIDS

ALLE 192 BROEDVOGELS VAN  
BELGIË EN NEDERLAND





Beste lezer,

Als er een uitnodiging tot betaling van 't groene waasland (=GW) in dit nummer zit, **gelieve dan** Uw abonnement te hernieuwen door **8 Euro** over te schrijven op het rekeningnr **BE39 7310 4317 9119**.

**Abonnees zijn automatisch ook lid van de regionale vzw ABLLO.**

**Let op :** Het kan zijn dat U dit tijdschrift ontvangt via een andere vereniging dan ABLLO en **dat U Uw abonnementsgeld betaalt via die vereniging:** Ons Streven; Vzw Durme; De Raaklijn; Hortus Ter Saken; CVN; Wase Imkersbond, .. .

U kan dan gewoon verder lezen...

*Bij het huidige subsidiestelsel voor milieuverenigingen is het belangrijk zoveel mogelijk leden te hebben. Dit kan door met bijkomende (gezins-) leden te werken. Zie onderstaande kader .*

Indien U vragen heeft kan U steeds telefoneren (03 775 19 31) of een mailtje sturen naar [groene.waasland@gmail.com](mailto:groene.waasland@gmail.com) of volgende websites raadplegen:

[www.abllo.be/abonnement](http://www.abllo.be/abonnement) of [www.abllo.be/lid](http://www.abllo.be/lid)

Korting voor **snelle** betalers : zie [www.abllo.be/klik](http://www.abllo.be/klik)

## Bijkomende gezinsleden

Het huidige subsidiereglement vereist dat de verenigingen **veel leden** hebben (een opgelegd aantal). Vandaar dat ABLLO ook **bijkomende** gezinsleden zoekt bij **gezinnen die reeds lid zijn van ABLLOvzw**. Gezinsleden (die op hetzelfde adres wonen) kunnen heel goedkoop (bijkomend) lid worden voor slechts **1 Euro per extra lid**.

Noteer dan als mededeling bij de overschrijving "*lidgelden 2020*", *het totaal aantal gezinsleden en graag ook de voor-namen*.

Dank !!

**BE39 7310 4317 9119**  
van groene waasland - ABLLO.

samengevat:

**8 Euro = standaard-lid ABLLOvzw**

**Bijkomend (gezins-)lid** voor 1 Euro extra.  
Zie kader hiernaast.

Basislid van ABLLOvzw (dwz **zonder het tijdschrift** te ontvangen) bedraagt 2 Euro.  
**(2 Euro=basislid)**.

**Duo-lid met vzw Durme.** Zie pagina 4 en 5

Korting voor **snelle betalers:**  
zie [www.abllo.be/klik](http://www.abllo.be/klik)

Nog vragen? 03 775 19 31 of [www.abllo.be/lid](http://www.abllo.be/lid)



## MAAK KENNIS MET VZW DURME

En profiteer nu van de najaarsledenactie...

Je hebt er zeker al van gehoord: het Molsbroek in Lokeren, de Fondatie van Boudelo in Sinaai of de Vzw Durme-ooievaars in de Buylaers. Misschien ben je zelfs al lid van onze vereniging? Graag zetten we nog even op een rijtje wat wij precies allemaal doen, hoe wij samenwerken met ABLLO vzw en hoe ook jij hiervan kan meegenieten.

### Vzw Wie?

Vzw Durme is een regionale natuurvereniging actief in 12 gemeenten rond Durme, Moervaart en Schelde. Van Lokeren tot Sint-Niklaas, over Hamme en Berlare tot Dendermonde: we beheren meer dan 500 hectare natuur verdeeld over 12 reservaten. Natuurbeheer staat voorop. Door een gericht aankoopbeleid en goed doordacht beheer willen wij de biodiversiteit in het Waasland en Schelderegio verhogen. En met succes: jaarlijks worden bijzondere soorten zoals de woudaap, teer guichelheil en veenpluis gespot. Ook de bever, de populaire ooievaar en de boomarter zijn vaste bewoners van onze reservaten. Om nog maar te zwijgen van het broedgeval van de zwarte wouw dit jaar, de enige gespotte gevlekte witsnuitlibel en de sterk oprukkende, uitgestorven gewaande mopsvleermuis. Kortom, onze reservaten zijn ware pareltjes in het Waasland.

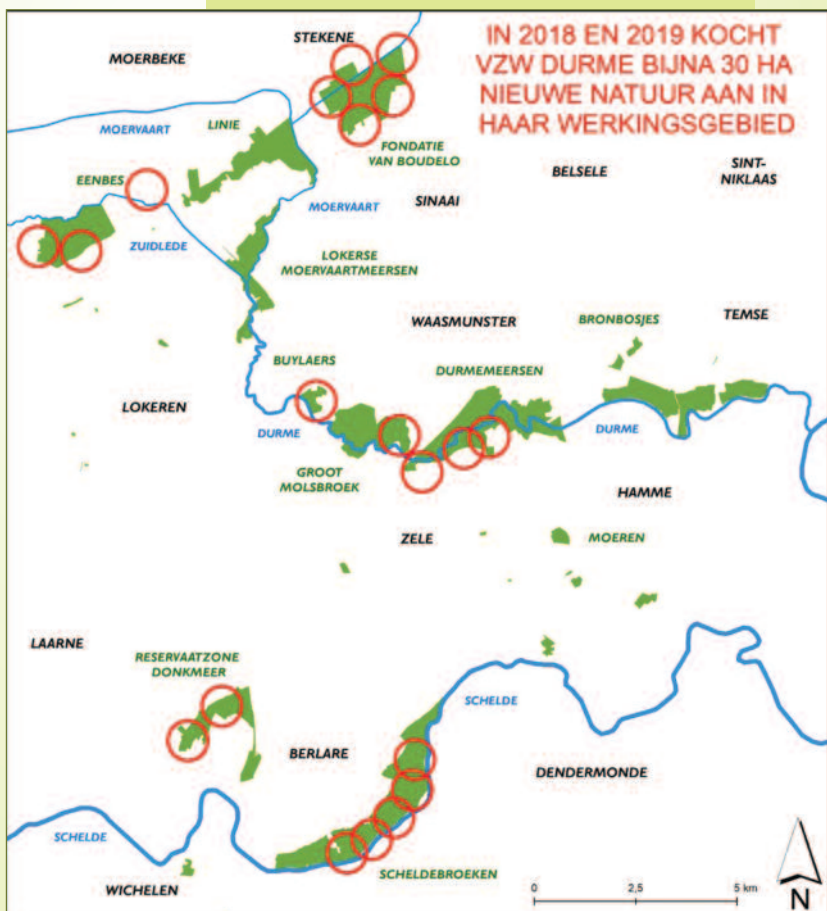
Daarnaast zetten we sterk in op natuurbeleving. Zo'n 500 groepen trekken er jaarlijks op uit met een gids. Scholen, families of verenigingen, allemaal kunnen ze bij ons terecht. Bovendien organiseren we bijna elk weekend een activiteit, lezing of cursus in één van onze reservaten of bezoekerscentra. Zo willen we iedereen meekrijgen in ons verhaal: onze regionale natuur verdient de hoogste bescherming!

### Al 50 jaar natuurbescherming in de streek

In 2019 bestaat vzw Durme **50 jaar**. Wat begon als een droom van geëngageerde vrijwilligers uit Lokeren, groeide uit tot een **professionele vereniging met 12 reservaten, 12 medewerkers en meer dan 120 vrijwilligers**.

En we blijven groeien: afgelopen 2 jaar konden we een extra personeelslid in dienst nemen, kochten we maar liefst 30 hectare natuur aan en zetten we een record fondsenwervingscampagne op die de thuis van de ooievaars in de Buylaers (Lokeren) veilig stelde.

*In 2018 en 2019 beschermde vzw Durme zo'n 30 hectare natuur extra in de streek.*





*De woudaap broedt jaarlijks in het Molsbroek in Lokeren. Dit is de enige plek in Oost-Vlaanderen, naast de natuurcompensatiegebieden in de Waaslandhaven, waar dit bijzondere fenomeen wordt vastgesteld.*

*foto: Joris Everaert*

op hun lidmaatschap bij vzw Durme. Voor slechts 10 euro per jaar kan je lid van onze natuurvereniging en mee profiteren van de ledenvoorden.

Je wordt door onze nieuwsbrief en ons 3-maandelijks tijdschrift op de hoogte gehouden van het laatste nieuws uit de regio en onze activiteiten, je krijgt korting bij wandeling en cursussen en bespaart een

mooie som bij de aankoop van een verrekijker of zonnepanelen bij onze partners. Neem zeker een kijkje op onze website voor meer info.

En uiteraard steun je de natuur bij jou in de buurt. En dat is natuurlijk de essentie. Samen voor meer en betere natuur in het Waasland.

### Najaarsactie

Zin gekregen om deel te worden van de grote vzw Durme-familie? Schrijf dan vandaag al je lidgeld voor 2020 over. Zo profiteer van onze najaarsactie en krijg je de laatste maanden (en het laatste tijdschrift) van 2019 er gratis bovenop.

Dat kan door 10 euro over te schrijven op **BE52 0012 2999 0009** van vzw Durme met mededeling 'duolid ABLLO + naam + namen inwonende gezinsleden'.

Of Schrijf **10 euro extra** over bij de hernieuwing van je ABLLO lidgeld volgend jaar met **extra** vermelding 'duolid vzw Durme'.

**Welkom en tot snel daarbuiten!**



### Vzw Durme en ABLLO, een logische keuze

Sinds jaar en dag zijn vzw Durme en ABLLO dan ook partners. We streven immers voor hetzelfde hogere doel. Leden van vzw Durme konden al korting krijgen bij hun abonnement op het tijdschrift 'Groene Waasland'. Vanaf nu is ons duo-lidmaatschap compleet. Alle leden van ABLLO (die dus dit tijdschrift ontvangen) krijgen nu ook 2 euro korting

*Kom ook langs in onze reservaten of spring binnen in onze bezoekerscentra Molsbroek en Donkmeer. Tot snel?*

*foto: Basisschool Oudenbos*





# KLIMAATBEWUST CONSUMEREN

**Maak zelf het verschil**



ACADEMIA PRESS

## KLIMAATBEWUST CONSUMEREN

'Zomermaanden waren historisch warm' kopten de kranten begin september. Met drie hittegolven op een rij heeft iedereen aan den lijve ondervonden dat het klimaat opwarmt. Gelukkig blijven wij hier in Vlaanderen nog bespaard van tsunami's en tornado's, maar dit betekent niet dat we op onze lauweren mogen rusten. Klimaatverandering is een mondiaal probleem met vérstrekkende gevolgen, niet alleen voor fauna en flora, maar ook voor de gezondheid en veiligheid van de burger. In het boek ga ik niet dieper in op de gezondheidsrisico's en de veiligheidsproblematiek van het toenemend aantal klimaatvluchtelingen, een surfsessie op internet kan jullie hierover veel nuttig informatie geven

De oorzaken van klimaatopwarming, maar ook tal van andere milieuproblemen (plastic soep, fijn stof in de lucht, verlies aan biodiversiteit, enzovoort) zijn de exponentiële bevolkingsgroei en het wereldwijde ongebreidelde consumptiegedrag. De politici, de in-

dustrie, de financiële wereld maar ook wij als consument kunnen samen het tij doen keren. Wij consumenten kunnen door ons aankoopgedrag de economie sturen. Als we bijvoorbeeld met z'n allen stoppen met aankopen van goedkope 'brolproducten' uit China, die direct kapot zijn en die bovenop gezondheidsrisico's inhouden door de mogelijke aanwezigheid van schadelijke stoffen, zullen deze producten uit de winkelrekken verdwijnen.

In het boek 'Klimaatbewust consumeren' geef ik jullie als milieubewuste en kritische consument tal van inzichten en praktische tips die een bijdrage leveren voor het behoud van een gezonde wereld voor al z'n bewoners. Ruime aandacht gaat naar de principes van de circulaire economie. Het huidige economisch model waarbij men grondstoffen onttrekt aan de aarde, die wij dan even gebruiken in de vorm van tal van producten, om ze dan te verbranden is niet langer houdbaar. Als consument hebben wij een belangrijke rol in de circulaire economie en dit boekje biedt jullie een script.

Na het lezen van het boekje kunnen jullie antwoord geven op vragen zoals: 'Welke verpakking is het beste voor het klimaat/milieu?', 'Zijn elektrische wagens beter voor het klimaat?', 'Is plastic echt zo slecht?', 'Hoe kunnen wij als consument meehelpen om de ontbossing een halt toeroepen?', 'Hoe kan je klimaatbewust omgaan met de digitalisering van onze maatschappij?'

Door met kennis van zaken én kritisch producten te beoordelen kunnen wij als consument antwoord geven op dergelijke vragen, om vervolgens bij onze aankoopkeuzes de industrie te sturen naar een klimaatverantwoorde aanpak en het beleid van de politici met argusogen te volgen.

**Laat dit boek jullie gids zijn.**

*Karine Van Doorselaer*

De opbrengt van de boekenverkoop schenkt de auteur aan vzw Durme voor het behoud van onze natuur en de bescherming van ons milieu!

[www.lannoo.be/nl/klimaatbewust-consumeren](http://www.lannoo.be/nl/klimaatbewust-consumeren)



## WERKEN IN DOMEIN ROOMACKER OM BIODIVERSITEIT TE VERHOGEN

De provincie heeft in samenwerking met het Regionaal Landschap Schelde-Durme enkele ingrepen gedaan om de biodiversiteit in het provinciaal domein Roomacker te verhogen.

Zo werden de bestaande poelen voor salamanders geherprofileerd en uitgediept zodat ze langer water kunnen bevatten. Daarnaast werden nieuwe poelen gegraven, specifiek gericht op de Europees beschermde kamsalamander. Hierbij werd de afwatering van het domein in zijn historische loop hersteld richting de Vlierbeek. De uitgegraven grond werd gebruikt voor de creatie van een klein moerasbiotoop om onder meer libellen aan te trekken.

Voor de graafwerken was het noodzakelijk om een aantal bomen te rooien. Al het hout daarvan werd ter plaatse gestapeld als zomer- en winterverblijf voor de salamanders uit de poelen. De komende herfst worden er dan op de kapzones nieuwe inheemse bomen en struiken geplant met veel bloei- en bessen voor insecten en vogels. Zo ontstaat een naar het zuidengerichte bosrand als geleidelijke overgang naar de hogere bomen.



goedgekeurd door het Agentschap voor Natuur en Bos in uitvoering van het beheerplan.

Tijdens de werken werd er watercrassula (exoot) opgemerkt in de educatieve poel.

### Na advies van een specialist en na intern overleg binnen het provinciebestuur:

- 1 werd de vlonder aan de educatieve poel afgebroken en het loopvlak gerecupereerd,
- 2 werd de educatieve poel volledig opgevuld met aarde afkomstig uit de meest nabij gegraven nieuwe poel. Hierbij wordt zeer zorgvuldig gewerkt zodat er geen besmetting in de nieuwe poelen terecht kon komen,
- 3 werd een extra poel gegraven,
- 4 startte de provincie een opvolg- en bestrijdingsteam op om de verdere evolutie zeer nauwgezet op te volgen, eventueel met inzet van lokale vrijwilligers,
- 5 zal in het najaar een andere educatieve poel worden ingericht waarbij de vlonder opnieuw zal geplaatst worden.

Met deze ingrepen hoopt het provinciebestuur een compromis te bereiken om te voldoen aan de beheerdoelen van het domein, met name exotenbestrijding versus kamsalamander en educatief spel.

Voor bijkomende inlichtingen kan men terecht bij de opdrachtgever via:

[kleine.domeinen@oost-vlaanderen.be](mailto:kleine.domeinen@oost-vlaanderen.be).



Om de nieuwe flora en fauna de nodige kansen te geven, werd het doorgaand wandelpad in die zone verlegd van de middelste naar de noordelijke vijver. Alle werken zijn voorzien in het goedgekeurde natuurbeheerplan voor het domein en op die manier ook vergund. Het rooien van de bomen was tevens





## INSECTEN

### IN DE KIJKER DEEL 4

In dit nummer bespreken we de orde van de hemiptera of snavelinsecten. Voor een laatste maal de insecten die als gemeenschappelijk kenmerk hebben dat ze een onvolledige gedaanteverwisseling kennen.

De meeste snavelinsecten leven in alle stadia op het land, maar er zijn een aantal uitzonderingen op deze regel. Een gezamenlijk kenmerk is wel dat ze allemaal beschikken over een steeksnuit en hun voedsel (plantaardig of dierlijk) opzuigen. Het aantal soorten voor België wordt geschat op meer dan 1.000. Ze hebben ook niet allemaal zo'n goede naam omdat verschillende ervan schade aanrichten aan gewassen die door de mens geteeld worden, denk dan maar aan o.a. de bladluizen.

#### Wantsen

Het lichaam van deze groep is afgeplat en de vleugels zijn over het lichaam gevouwen. Het voorste vleugelpaar is maar voor de helft verhard. Daar waar de vleugels over elkaar liggen krijg je dan de typische 'wantsendriehoek'. Wantsen worden nog al eens verward met kevers, maar hiervan zijn de

*zilveren-schaatsenrijder*



*bootsmannetje*

voorvleugels volledig verhard en krijg je dus niet deze driehoekige figuur achteraan.

Er zijn waterwantsen en landwantsen, en ook nog een groep die hier ergens tussen zit.

Waterwantsen brengen hun ganse leven door in het water en zijn dus minder zichtbaar. Maar sommige soorten gaan actief op zoek naar voedsel en kunnen dus vliegen. Een voorbeeld hiervan zijn de **bootsmannetjes** of ruggezwemers. Zijn voedsel bestaat uit kleine visjes, kikkerlarven en andere grotere insecten. Hun onder- en bovenkant is anders gekleurd zodat van onder of boven gezien niet goed opvallen, een staaltje van gedegen camouflage. In het water kan je tussen de vegetatie ook de waterschorpioen aantreffen. Zijn voorste paar poten

zijn uitgegroeid tot grijporganen waarmee hij zijn prooi vangt. De grotere waterwantsen neem je best niet vast met de blote hand, hun steek kan pijnlijk zijn, maar is totaal ongevaarlijk.

Op het wateroppervlak leven dan weer de **schaatsenrijders**. Zij glijden als het ware over het wateroppervlak op zoek naar kleine prooien. Zuiver water is belangrijk voor hen. Op







### pyjamaschildwants

hun poten staan waterafstotende haartjes waardoor ze blijven drijven. Daalt de oppervlaktespanning van water, bvb. door waterverontreiniging, dan zakken ze letterlijk door het water.

De landwantsen vormen een zeer grote groep van insecten, de meeste zijn niet groter dan 1,5 cm. De meest bekende is misschien wel **pyjamaschildwants**, deze valt op door zijn rood-zwart gebandeerde lichaam. Dit is in feite een meer zuidelijke soort, maar die als gevolg van de klimaatopwarming ook bij ons zeer algemeen is geworden en tref je ze vaak aan op schermbloemigen. Een andere soort die je regelmatig aantreft is de **zuringrandwants**, deze is meer bruinachtig gekleurd waardoor ze minder opvalt. De meeste van deze wantsen zijn vegetariërs, maar de groep van de **roofwantsen** voeden zich met andere insecten. Roofwantsen worden ook ingezet voor de biologische bestrijding van plaaginsecten.

Een tip om de kleurenpracht en diversiteit van wantsen (en cicaden) te bekijken: leg een wit laken onder een boom en klop op de takken, de wantsen en cicaden zullen op dit laken vallen en met een

loepe kan je alles bestuderen.

### zuringrandwants







*zuringrandwants nimf*



*zuringrandwants*



*zuringrandwants nimf*

*geringde-roofwants*



### Cicaden

Cicaden onderscheiden zich van de wantsen door dat hun vleugels dakvormig boven het lichaam zijn geplooid. Eentje die iedereen wel kent, of al gevoeld heeft is het **schuimbeestje**. De larven van deze cicade omhullen zich met een schuimachtige substantie, vooral op wilgen kan je ze aantreffen. Dit schuimachtige omhulsel wordt gemaakt door opgezogen plantensappen 'op te kloppen'. Deze schuimachtige omhulsel moet hen beschermen tegen mogelijke vijanden en tegen uitdroging. Deze schuimachtige massa wordt ook wel eens koekoeksspuug genoemd, maar heeft dus niets met deze vogel te maken. Het volwassen insect is weinig opvallend bruinachtig gekleurd. Zoals de meeste cicaden zijn het goede springers, ze springen tot wel 70 cm ver om te ontsnappen.

De meeste van onze inheemse cicaden zijn niet groter dan een centimeter, maar ook onze cicaden





### *schuimbeestje*

kunnen zingen, hiervoor moet je niet naar Zuid-Frankrijk reizen. Alleen het is nauwelijks hoorbaar voor de mens omdat het in het ultrasone spectrum zit.

### **Plantenluizen**

Deze groep wordt verder onderverdeeld in; bladvlooiën, witte vliegen, galvormende luizen, bladluizen en schildluizen. Zeker voor de tuiniers onder ons zullen dit geen onbekenden zijn.

Bladvlooiën zijn kleine (1,5 tot 5 mm) gevleugelde insecten die groen of bruin gekleurd zijn. Hun vleugels zijn dakvormig boven het lichaam gevouwen zoals bij de cicaden. In tegenstelling tot de cicaden hebben ze lange antennen.

Witte vliegen of motluizen hebben niets gemeen met vliegen, ze hebben ook twee paar witte of gemarmerde vleugels. De echte vliegen hebben maar één paar vleugels.

Bladluizen moet ik jullie waarschijnlijk niet voorstellen, de groep van galvormende luizen kunnen ook plantengallen veroorzaken. Bladluizen worden achteraan hun lichaam gekenmerkt door twee buisvormige organen. Bladluizen zuigen erg veel

plantensap op, dit is nodig om aan voldoende eiwitten te komen. Het overschot aan suikers scheiden ze af en dit druïpt op alles wat er onder staat. Dit zoete product wordt honingdauw genoemd, mieren zijn hier verzot op. Ook roetdauwschimmels kunnen hierop beginnen groeien. Bladluizen mogen dan niet echt sexy zijn, als je u echter verdiept in hun levenswijze en de ecologische verbanden ga je er verwonderd naar kijken.

Schildluizen vormen een speciale groep. De vrouwtjes hebben vleugels noch poten, ze zitten permanent vastgehecht aan de plant. Deze zijn nog nauwelijks als insect te herkennen. De mannetjes hebben wel één paar vleugels, maar deze worden zelden gezien. De voortplanting gebeurt in hoofdzaak ongeslachtelijk.

Kortom, de plantenluizen vormen een boeiende wereld, met vaak complexe levenscyclussen, maar hier dieper op ingaan zou ons te ver leiden.

In het volgende nummer komen de insecten met een volledige gedaanteverwisseling aan bod, we starten met de netvleugeligen en de vlinders.

*Marc Bogaerts*  
*Foto's Brigitte Van Passel*



## VERHUIZING AZ NIKOLAAS VAN ZONEVREEMDE STADSVLUCHT TOT ZONE-EIGEN INBREIDING IN HET STADSHART

De zoektocht voor een nieuwe stek voor AZ Nikolaas (AZN) gaat voort. Het stadsbestuur lanceerde recent een nieuwe te onderzoeken inplantingsplaats voor AZN. Op de 'Winnings', dit is tussen N41, N70, Driegaaien en De Valk in Belsele.

Dit blijft een 'hokjesdenken' zonder veel bijkomende ruimtelijke kwaliteiten. *De belangrijkste motivatie om deze stek te onderzoeken?* De eerste locatie (Neerkouter) ligt net buiten het 'GRUP afgebakend stedelijk gebied' en op 'herbevestigd agrarisch gebied'. Deze twee beleidskeuzes kaderen in een uitvoering van de taakstelling uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Het zijn uiteindelijk lokale politici, die de betonstop naast zich willen neerleggen.

De bovenstaande bevindingen leiden tot volgend overzichtsschema:

Nr.	Site	Oppervlakte	Min. ontsluitingspunten	2 Haalbaarheid binnen termijn
1	Stationsomgeving-noord	4,08ha (i.f.v. 3,55ha gebouw)	OK	Afhankelijk van verder onderzoek
2	Huidige campus	8,31ha (i.f.v. 6ha bruto terreinoppervl.)	OK	Niet haalbaar als gevolg van bescherming als landschap
3	Gemeenschapsonderwijs-parklaan	4,9ha		
4	Aveve/Carrefour August De Boeckstraat	5,35ha		
5	Parking Waasland Shopping Center	2,34ha		

*Uit de scopingnota ivm AZN:*

**Stationsomgeving-noord** is uiteindelijk ook weggezeefd om mobiliteitsredenen.

**VRAAG:** Te dicht bij het station gelegen ??

**Huidige campus (Parkziekenhuis)** geschrapt omwille van bescherming landschap !

**REACTIE:** Eerst grondig onderzoeken, dan evalueren of de resultaten een gedeeltelijke deklassering kunnen verantwoorden!

ABLLOvzw vindt dat binnenstedelijke locaties voorrang moeten krijgen omdat bestaande bindende beleidsplannen dat opleggen en omdat hiermee ook meer ruimtelijke kwaliteit kan gerealiseerd worden. Maar wat blijkt nu? Alle binnenstedelijke mogelijkheden zijn van tafel gegooid. Er is een enorm gebrek aan creativiteit. Het is die smeekbede om kwaliteit die ABLLO al in juni 2018 neerlegde bij



*Parkziekenhuis (ongeveer de huidige locatie) heeft zelfs geen kans gehad.*



*Idem voor het Fabiolaplein.*

raadpleging bij de startnota van het RUP (zie kader op pag. 13).

Ook een aantal professoren hebben gepleit voor een **open oproep** (stedenbouwkundige wedstrijd) in een opiniebijdrage in De Morgen op 31 mei 2018.

Om dat gebrek aan creativiteit aan te klagen heeft ABLLOvzw zelf een aantal suggesties uitgewerkt. Soms uitgebreider (het Parkziekenhuis) soms zeer summier (het Fabiolaplein). De bedoeling was om het vastgeroest denken open te breken. De lijntjes op papier waren uitnodigingen om verder te denken, niet om de denkpiste af te blokken. Hiernaast volgt nog een summier poging, niet om 'de' oplossing aan te reiken (dat is niet onze taak), wel om de overheid nogmaals aan het denken te zetten.

### Open Oproep

Ten behoeve van publieke opdrachtgevers heeft de Vlaams Bouwmeester in 2000 de Open Oproep uitgewerkt, een procedure om ontwerpers te selecteren voor opdrachten op het vlak van architectuur, stedenbouw, landschapsinrichting, publieke ruimte en infrastructuur. De overheidsprojecten waarvoor een ontwerper wordt gezocht via de Open Oproep, worden gegroepeerd en tweemaal per jaar Europees gepubliceerd.

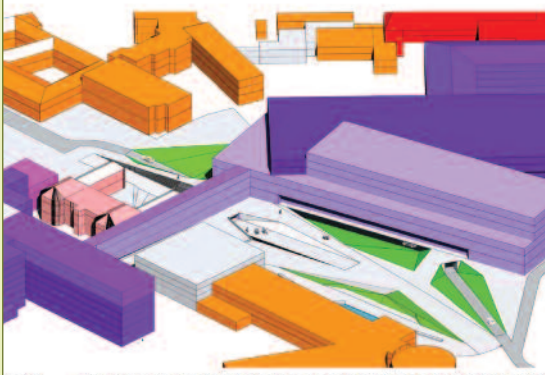
[www.vlaamsbouwmeester.be/nl/nieuws/oproep-aan-publieke-opdrachtgevers-met-bouwplannen](http://www.vlaamsbouwmeester.be/nl/nieuws/oproep-aan-publieke-opdrachtgevers-met-bouwplannen)



## Zone-eigen inbreiding in het stadshart

Omdat ruimtelijke bestemmingsplannen voor immer en altijd geldig blijven, tot ze vervangene zijn door een nieuw 'plaatsvervangend' plan is het moeilijker om AZN op de Neerkouter of de Winningen in te planten. Een nieuw plan om deze zone-vreemdheid op te heffen moet immers een lange procedure doorlopen, vooraleer het van kracht is.

Moraal van het verhaal: leg de puzzelstukjes zo in elkaar, dat **een overwegend zone-eigen inbreiding in het stadshart** mogelijk is. Wij deden de oefening door **mogelijkheden te combineren** binnen het bestaande BPA Park en Laan. Daarin kan het Parkziekenhuis wel ingeplant worden in combinatie met de Atheneumsite (Gemeenschapsonderwijs GO), het bestaande park en het op te waarderen publiek domein. Dus een **variant van het Parkziekenhuis**, zonder te raken aan het Park zelf.



afbeelding 1-1 Conceptueel toekomstbeeld van de verdere ontwikkeling van de campus Moerland (NERO, 2011)

In de planvorming ontbreekt een creatief zoeken naar allesomvattende oplossingsrichtingen. Er is onvoldoende vertaalslag van visie naar concept. De ontwerptaak in 2011 om 'overheen de Hospitaalstraat te bouwen' was te beperkt (zie hoofdstuk 1 in de startnota). Kortom, vooraleer een GRUP voor AZN op te maken diende eerst een open oproep of een **stedenbouwkundige wedstrijd** gelanceerd te worden. Zo is er meer kans om de meest vindingrijke variante, met meer toegevoegde waarde(n), tot ontwikkeling te laten komen.

### Een 3-voudig concept :



#### 1. Inbreiding AZ Nikolaas

AZN kan inbreiden op eigen terrein:

- Naast park
- Naast Moerlandstraat
- In plaats van Odisee
- Rond kasteel Moeland



#### 2. Pleinvorming

Moerlandstraat en Parklaan kunnen verkeersluw worden:

- Met knip op Grote Markt
- Met knip in Moerlandstraat
- Ondergrondse parking (of parkeergebouw voor het plein)
- Wandelpromenade, fietsroutes, en hoofdbushalte



#### 3. Herbestemming GO!-site

Deze site is ruim 4 ha groot. Een mogelijke herschikking binnen het totaalconcept :

- 1 ha voor parkeerhuis
- 1 ha voor Odisee
- 1 ha voor Go! secundair
- 1 ha voor Go! basisschool



**SAMENGEVAT: Parkziekenhuis met veel omgevingskwaliteit****Faseerbare varianten:**

- AZN als compact parkziekenhuis door inbreiding
- Parking onder pleinruimte, of in parkeergebouw op Go!-site
- Odisee blijft, of verhuist naar Go!-site, voor uitbreiding AZN
- Verkeersluwe omgeving door knip op Grote Markt en in Moerlandstraat
- Drie keerlussen aan hoofdingang AZN voor leefbare buurt
- Pleinruimte rond kasteel Moeland en rond bushalte
- Meer park, door compact gezamenlijk bouwprogramma

Met een mogelijke herbestemming van de GO!-site:

Een parkeehuis kan op minder dan 1ha.

Een uitgewerkte presentatie is te vinden op [www.abllo.be/AZN](http://www.abllo.be/AZN) en op [www.abllo.be/klik](http://www.abllo.be/klik)

**Abll** vzw



- +4: 220 pl.
- +3: 220 pl.
- +2: 220 pl.
- +1: 220 pl.
- 0: 100 pl. + publieke functies
- -1: 220 pl. (totaal >1200 pl.)



Nog 200 m stappen tot AZN  
Voorrijgelegenheid aan hoofdingang AZN blijft bestaan

Binnenstedelijk heeft het ziekenhuis **6 ha grond** nodig, buiten de stad **16 ha**.

Het verschil, **10 ha**, om meer mensen met de auto naar de kliniek te brengen, om slechter openbaar vervoer te voorzien, om de kliniek als een 'getto' ver van de stedelijke activiteiten te vestigen ????

Een keuze buiten de stad is **GEEN** klimaatbewuste keuze !!!



Zie ook : [www.abllo.be/kalender](http://www.abllo.be/kalender) of [www.abllo.be/klik](http://www.abllo.be/klik)

**NPW == Natuurpunt Waasland**

**NP CVN wandelingen : L = Laarzen gewenst \* = Geschikt voor wagentjes.**

**ALLE ACTIVITEITEN ZIJN TOEGANKELIJK VOOR IEDEREEN!!**

Zondag 1 december

**Natuurpunt Waasland Zuid** UITSTAP naar HOGE DIJKEN en IJZERMONDING : bezoek aan prachtige natuurgebieden

In de voormiddag bezoeken we het natuurgebied De Hoge Dijken in de gemeente Oudenburg. Dit 52 hectare groot gebied is een waar



vogelparadijs dat men kan ontdekken via het wandelpad rond de plas en via de kijkhutten.

Voor de lunch regelen we een locatie waar we onze boterhammetjes kunnen nuttigen.

In de namiddag bezoeken we de IJzermonding waar zout en zoet water elkaar ontmoeten en zich een bijzondere biotoop met slikken, schorren, duinen, strand en polders ontwikkelde. We kunnen dus genieten van de natuurpracht van de IJzermonding.

Vertrek om 7.30 u aan Syntra Sint-Niklaas, kostendelend (€ 1,00 per 25 km). Terug te zijn rond 18.30 u. Meenemen: Aangepaste kledij, schoenen, lunchpakket, telescoop, verrekijker, vogelgids.

Gratis, wel inschrijven bij

[marc.smet.natuurpuntzw@gmail.com](mailto:marc.smet.natuurpuntzw@gmail.com) 03/778 16 18  
Info geert\_bussens@hotmail.com 0474/73.69.39

Zaterdag 30 november en zondag 1 december

Oxfam Wereldwinkel Beveren cadeaudagen van 10u tot 17u30

Tal van originele, fair trade kunst- en gebruiksvoorwerpen, speelgoed..., cadeautjes met een verhaal, wijnproefstand met deskundig advies, (h)eerlijke proevertjes, in onze gezellige cafetaria (h)eerlijke dranken en zelf gemaakte hapjes

Cadeaudagen gemist? Kom naar de wereldwinkel!  
Info: [mariavandevyver@gmail.com](mailto:mariavandevyver@gmail.com) of 03 775 19 31

Vrijdag 6, zaterdag 7 en zondag 8 december

Oxfam Wereldwinkel Temse Cadeaudagen

De Cadeaudagen zijn opnieuw de gelegenheid om leuke en betaalbare geschenkartikelen te bewonderen en aan te schaffen: sjaals, tassen, glaswerk, wenskaarten, tafelsier, presentieborden en -jes, sieraden en zoveel meer. Vergeet ook niet een voorraadje Fairtradewijn of bubbels te voorzien en sinds kort is er ook opnieuw bier met fairtrade-accent. Chocolate is er in alle soorten

smaken. Redenen genoeg om langs te komen op vrijdag 6 december (9.30-17.30 uur), zaterdag 7 (9.30-17.30 uur), zondag 8 (9.30-16.00 uur). Of op onze "gewone" dagen (vr-za: 9.30-12.30 en 13.30-17.30, wo 13.30-17.30 uur). Adres: Scheldestraat 78 Temse  
Men zegge het voort, het Zuiden dankt u.

Zaterdag 7 december

**Ons Streven vzw** Spaghetti-benefiet Roomacker vanaf 17 uur tot 21 uur in het Gildenhuis, Kaaistraat 10, Tielrode Zie ook kalender info.



**Vzw Durme** 6de Grote Vzw Durme Quiz om 19.15 uur  
Info en inschrijven voor 1 december bij [sarah.geers@vzw-durme.be](mailto:sarah.geers@vzw-durme.be). Maximum 6 deelnemers per ploeg.

Zondag 08 december

**Natuurpunt Waasland Noord** Natuur in de stad ten tijde van de Romeinen (Wijnegem) We wandelen in de vallei van de Klein Schijn in Wijnegem.

Op de Zandrug tussen de Groot en de Klein Schijn waren er in die streek al zeer vroeg nederzettingen. Vanaf de bronstijd was er op deze plaats al bewoning met zelfs een vrij grote begraafplaats. In de jaren 60-50 v. CH. veroverde Rome onze streken. Van dan af is hier in Wijnegem en omstreken stilaan de Romeinse beschaving begonnen. Hiervan zijn door archeologen vele overblijfselen gevonden. Men is door pollenonderzoek (palynologie) te weten gekomen hoe de natuur er in die tijd ongeveer uitzag.

We vertrekken aan de ingang van het natuurgebied Het Wijtschot. Dit is een eigenaardig hobbelend landschap als gevolg van zandwinning. We wandelen daarna in zeer oude Middeleeuwse dreven. Hier in de buurt werden vroeger verschillende kastelen gebouwd. We komen daarna aan op de plaats van een Romeins openlucht-



tempelcomplex uit de 2de en 3de eeuw na Christus. Dat is een zeldzaam gegeven. Er zijn er zo maar een paar bekend in Europa. Via het kasteel Kijckuit gaan we terug naar de parking. Helemaal op het laatste is er een leukere verrassing.

Afspraak: Samenrijden is mogelijk. Samenkomst om 13u15 op de parking 'Park and Ride', Zuid, afrit 11 van de E34 in de Trompstraat in Kemzeke.

Diegenen die het wensen kunnen rechtstreeks naar Wijnegem rijden. De afspraak daar is om 14u00 aan de witte balustrade van de Klein Schijn tegen het Albertkanaal. Het juiste adres is daar, Albertkanaalbaan, waar ze overgaat in de Hoogmolendijk. Daar is de ingang van het natuurgebied Het Wijtschot. De Wijtschotbaan is een weg die hier begint.

Info: Edwin Thoen, 03 252 93 64 of 0496 32 03 78, thoen.smets@telenet.be

### Hortus ter Saksen luswandeling Duffel – Waarloos – Walem (23,7 km, deels GR 12)

Ingeduffeld tussen een snelweg, een spoorlijn, de Nete en de Babelkroonbeek ligt...Duffel. 'Pastorale wegen langs groene weiden' vertellen een beetje historie, een beetje cultuur en véél natuur. En we maken kennis met de auteur van het allereerste Nederlands verklarend woordenboek!

Afspraak: 9.30 uur op de parking van het NMBS-station van 2570 Duffel. Inschrijven bij Freddy M 0475 92 34 84 of freddy.moorthamer@skynet.be

### Woensdag 11 december

#### Natuurpunt Waasland – Scousele Plantenstudiegroep Scousele van 19.30 tot 22 u

Natuurhuis Kapelstraat 170a 9140 Steendorp  
Voor alle plantenliefhebbers die willen gebruik maken van een Flora, leren determineren en graag mee op plantenuitstap gaan. Alles in een zeer gemoedelijke sfeer.  
Info: freddy.moorthamer@skynet.be 0475 92 34 84

### Zondag 15 december

**Natuurpunt Waasland – Scousele** Watervogeltelling Meulenbroek Temse, Waesmeer, Tielrode broek, Roomacker Tielrode, de Zaat Temse. Breng zeker een verrekijker mee. Indien je graag meegaat contacteer : gerry.heyman1@telenet.be 0498 57 72 24

#### Natuurpunt Waasland Noord Bezoek "Huis van de evolutie", Sint-Gillis-Waas

Ook uitgestorven natuur kan interessant zijn. De Waaslanders die dit museum nog niet bezocht hebben zullen verbaasd staan. Een klein maar propvol modern museum vol fossielen uit binnen- en buitenland.

Er is tevens extra aandacht gegeven aan de vondsten uit de Waaslandhaven. Die kregen 4 goed gevulde vitrines. Het archeologisch materiaal is eerder beperkt en bestaat voornamelijk uit bewerkte silex uit België, Frank-

rijk en Afrika. Tevens fungeert het museum als zetel van de Belgische Vereniging voor Paleontologie.

Oprichter en fervent fossielverzamelaar Luc Van Gysel zal ons gedurende 90 min rondleiden. Daarna is er bezoek aan de cafetaria mogelijk.

Afspraak: Om 13.30 aan de deur van het museum Lage Kerkwegel 5, Sint-Gillis-Waas [dat is een betonbaantje naast Lage Kerkwegel 3, recht over het nieuwe gemeentehuis]. Indien nodig is er een tweede en derde groep : zie hieronder

Praktisch: De toegang is ter plaatse te betalen 4 euro (drank niet inbegrepen). Foto's nemen is toegelaten

Inschrijven: Let op : voor een goede organisatie minstens een week vooraf inschrijven per mail marc.de.meireleir@telenet.be of gsm 0487 68 49 79. Indien nodig splitsen we in twee of drie groepen: Groep 1 om 13.30h; groep 2 om 15.00h, groep 3 om 16.30h

### Zondag 22 december

**Natuurpunt Waasland Zuid** Kernen Lokeren en Zuid  
Met het standje NPWZ helpen wij te Eksaarde (Lokeren) graag mee aan de alternatieve Kersthappening met mooie standjes en een hele beleving voor jong en oud en dit zo dicht mogelijk bij de natuur.

Bezoek ons alom bekend standje met zijn allerlei informatie, leuke geschenkjes en spelletjes.

Met een hart voor de natuur, samen in dit avontuur.

### Donderdag 09 januari

**Fietsersbond Sint-Niklaas** Nieuwjaarsreceptie Zaal Familia, Truweelstraat 138 te Sint-Niklaas om 19.00 u.  
Kom mee een glas drinken op een fietsvriendelijk 2020!

#### Natuurpunt Waasland – Scousele Plantenstudiegroep Scousele van 19.30 tot 22 u

Natuurhuis Kapelstraat 170A Steendorp  
Voor alle plantenliefhebbers die willen gebruik maken van een flora, willen leren determineren en graag mee op plantenuitstap gaan in een gemoedelijke sfeer.  
Info: freddy.moorthamer@skynet.be 0475 923 484

### Zondag 12 januari 2020

#### Hortus ter Saksen Twee luswandelingen met mogelijkheid tot een kortere wandeling wegens aanbod 2

luswandelingen: Vallei van het Merkske (11 of 12 km, samen 23 km: knooppunten – Natuurpunt)

Met bravoure slingert het Merkske door de beemden, heide en vennen van de Noorderkempen. Eikendreven trekken strepen van rood, geel en bruin door de Wortelkolonie. Op het terras van De Klapekster worden verhalen getapt over smokkelaars, landlopers en waarnemingen. In dit landschap leeft de geschiedenis en tegelijk is de toekomst al bezig.

Afspraak: 9.30 uur, lus 11 km en dagtraject 23 km om 13 uur, lus 12 km

Telkens aan BC De Klapekster, Kolonie 41, Wortel



# Oxfam Cadeau dagen 2019



## CADEAUDAGEN 2019

**Kruibeke** za 7 dec. van 10 tot 17 uur in wereldwinkel

**Beveren** za 30 nov. en zo 1 dec. van 10u tot 17u30, KA Donkvijsstraat 30

**Melsele** za 7 en zo 8 dec. van 10u tot 17u30 OC Boerenpoort

**Temse** vr 6 en za 7 dec. (9.30-17.30), zo 1 dec (9.30-16) in Wereldwinkel Temse, Scheldestraat 78

**Sint-Niklaas** vrij 13, za 14 en zo 15 dec. op de Kerstmarkt van Sint-Niklaas

**Sint-Gillis-Waas** za 7 dec. van 12 tot 20u en zo 8 dec. van 10 tot 17u

**Lokeren** *pop-up store!* Kerkstraat nr 47 vanaf za 30 november van 10u tot 12u en van 14u tot 18u. Ook in de Kapellestraat 3

Openingsuren Zie [www.oxfamwereldwinkels.be/winkels/lokeren](http://www.oxfamwereldwinkels.be/winkels/lokeren)



Inschrijven bij Werner M 0494 75 84 87 of [werner.stuer@scarlet.be](mailto:werner.stuer@scarlet.be)

**Zondag 19 januari 2020**

**Natuurpunt Waasland Noord** Polderwandeling in het Krekengebied van Saleghem

We zetten het nieuwe jaar traditioneel in met een wandeling langs krekens en plassen doorheen het Rietland, de Koey en de Saleghempolder van Sint-Gillis-Waas en Meerdonk. Er is aandacht voor natuur en historie. We maken kans om enkele wintergasten onder de vogels te zien, zoals koperwieken en kramsvogels, ganzen en prooivogels. We sluiten af met een kom warme soep in het Natuurhuis Panneweel.

Afspraak: Samenkomst om 13u30, aan het natuurhuis op de Krekeldijk 2 te Meerdonk

Praktisch: Laarzen of stevige wandelschoenen zijn aangeraden, een verrekijker voor wie die heeft

Graag een seintje voor 13 januari aan [jan@panneweel.be](mailto:jan@panneweel.be) zodat onze kookploeg voldoende soep kan voorzien.

**Natuurpunt Waasland – Scousele** Watervogeltelling Meulenbroek Temse, Waesmeer, Tielrode broek, Roomacker Tielrode, de Zaat Temse.

Breng zeker een verrekijker mee.

Indien je graag meegaat contacteer:

[gerry.heyman1@telenet.be](mailto:gerry.heyman1@telenet.be) 0498 57 72 24

**Zondag 26 januari**

**NP Waasland Zuid Werkgroep NME BUSTOCHT NAAR ZEELAND** met bezoek aan interessante ganzengebieden en waadvogel-pleisterplaatsen...

Vertrekplaatsen :

**7u30** : Syntra Sint-Niklaas; **8u00** : park-and-ride zone expressweg, afrit Kemzeke – kant Sint-Gillis/Kemzeke Terug rond 20u00.

Rond 9u30 komen we aan in het gebied rond Ouwerkerk waar ook het museum voor de watersnood staat. Daar schuimen we de krekens + de buitendijkse slikken en schorren af. Daarna trekken we richting Prunjepolder, op zoek naar nog meer moois.

Vervolgens trekken we naar Brouwersdam om er naar de zeevogels te kijken, waarna we gaan middagmalen in Stellendam. De tocht daarna hangt wat af van de omstandigheden : we passeren wellicht gebieden als de slikken van Flakkee, Den Bommel, Oesterdam,...

Meenemen : picknick voor 's middags, een natje en een droogje voor onderweg (ook 's avonds?), verrekijker, evt. telescoop, goede waterdichte wandelschoenen.

Inschrijven via [marc.smet.natuurpuntzw@gmail.com](mailto:marc.smet.natuurpuntzw@gmail.com) of 03/778 16 18 of via digitaal formulier op <https://www.natuurpunt-zuid-waasland.be/>

Daarna stort je 18 euro (ledenprijs) of 20 euro (niet-leden) op BE03 7350 4628 8384 van Natuurpunt Waasland Zuid, met vermelding 'zeelandreis 2020'.

Info: [johan.vercauteren.npzw@gmail.com](mailto:johan.vercauteren.npzw@gmail.com) 0474 715 120

**Natuurpunt Waasland – Scousele** Het grote Vogelweekend van 14.00 tot 16.00 u

Natuurhuis Kapelstraat 170A Steendorp

Kleine begeleide wandeling langs 2 voederplaatsen met uitleg van een natuurgids.

Daarna gezellig napraten in het warme Natuurhuis.

Info: [nine.vanhoyweghen@gmail.com](mailto:nine.vanhoyweghen@gmail.com) 0473 72 66 15

**Velt** De gevolgen van klimaatverandering voor wateroverlast en tekort van 10u tot 12u

Bib Sint-Niklaas (Hendrik Heymanplein 3, Sint-Niklaas Zondagskind | EcoBib |

Het is een trend : Snikhete zomers zorgen voor waterschaarste afgewisseld met noodweer en wateroverlast.

Luc Beeckman werkte voor Gemeenten en Waterschappen in Nederland. Zijn opleidingen in wegen-en waterwerken, milieutechniek, bodem- en water

cultuurtechniek kwamen goed van pas bij het adviseren en sensibiliseren van onze Noorderburen. Hij specialiseerde zich in het Stedelijk Waterbeheer

Aan de hand van een powerpoint zal hij een algemene toelichting geven over de klimaatverandering en belicht hij de mogelijke gevolgen van wateroverlast en tekort.

Hij visualiseert verschillende situaties van overlast in de woonomgeving en bespreekt de gevolgen voor onze eigen leefomgeving en tuin. Hij toont wat de overheid kan doen en "heel belangrijk: wat kunnen we zelf doen ?

Luc Beeckman is zelf Velt-lid en gepassioneerd tuinier. Nederland en water; ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Luc brengt de expertise en oplossingen mee die we zeker zullen kunnen gebruiken.

Gratis, iedereen welkom i.s.m. Bib Sint-Niklaas

**Zaterdag 01 februari**

**Natuurpunt Waasland – Scousele** Tellen meeuwslaapplaatsen

Orlaylaan Temse thv 't Kompas. Vertrek 17 u

Tellen van de slaapplaatsen van meeuwen.

Wil je graag meegaan? Neem dan contact met:

[gerry.heyman1@telenet.be](mailto:gerry.heyman1@telenet.be) 0498 57 72 24

**Donderdag 06 februari**

**Natuurpunt Waasland – Scousele** Info paddenoverzet Natuurhuis Kapelstraat 170a Steendorp. 20 tot 22 u

In 2020 zal de paddenoverzetactie van half februari tot eind maart weer op volle toeren draaien. Misschien heb jij ook wel zin om ons gemotiveerd team te versterken?

Iedereen is welkom op de infoavond waar je alles te weten komt over de paddentrek, waar er wordt overgezet en hoe er gewerkt wordt.

Info: [nine.vanhoyweghen@gmail.com](mailto:nine.vanhoyweghen@gmail.com) 0473 72 66 15





Zaterdag 8 februari

**Natuurpunt Waasland-Noord** Bomen en struiken in winterkleed (Stroppersbos) Start 14u00 - einde voorzien 17u00

De meeste natuurliefhebbers kennen vast de belangrijkste bomen wel: eik, beuk, berk, linde, wilg,... Ze hebben heel karakteristieke bladeren en hun vruchten heb je vaak ook al opgemerkt. In de winter moet een berk zeker ook nog lukken en wellicht een beuk en misschien een eik. Maar, hoe zit het met Hazelaar, Sporkehout, Noorse esdoorn en Lijsterbes om er maar enkele te noemen? Tijdens een excursie in het Stroppersbos trekt de gids je aandacht op typische knopvormen, bladmerken, schorspatronen, de hele vorm (habitus) en ander kenmerken die je in de winter helpen. Soms kunnen we de bomen en struiken tot op de soort benoemen, soms moeten we al tevreden zijn dat we het geslacht herkennen, maar dat is al heel wat.

Afspraak: Ingang in Kemzeke aan 'De Wal' - De Stroppersstraat 63 tegenover de viswinkel 'De Hollandse viscentrale'. Deelname is gratis. Wel graag inschrijven via [www.panneweel.be](http://www.panneweel.be).

Contact :marc.bogaerts1@telenet.be

Gids : Dirk De Roose

Woensdag 12 februari

**Natuurpunt Waasland - Scousele** Plantenstudiegroep Scousele

19.30 tot 22 u. Natuurhuis Kapelstraat 170A Steendorp Voor alle plantenliefhebbers die willen gebruik maken van een flora, willen leren determineren en graag mee op plantenuitstap gaan in een gemoedelijke sfeer. Info: [freddy.moorthamer@skynet.be](mailto:freddy.moorthamer@skynet.be) 0475 923 484

**Noteer reeds** : Zondag 23 februari NP Waasland-Noord **Spechtenwandeling** in het Stroppersbos.

**Zondag 29 maart NP Waasland-Noord Voorjaarsbloeiers en hommels** in het Steengelaag (Stekene).

Hou zeker vrijdagavond 27 maart vrij want NP Waasland Zuid organiseert een avond met **Begijn Le Bleu**, Fwiet, Fwiet, ....

Hoe energie besparen ?  
Met de **energiewijzer** van ABLOvzw !!  
Ga naar [www.abllo.be/energiewijzer](http://www.abllo.be/energiewijzer)

**CURSUS VOGELS HERKENNEN  
VOOR BEGINNERS**

**NP Waasland Zuid werkgroep NME**

februari-mei 2020

drie theorielessen drie praktijkuitstappen

Met deze cursus richten we ons tot de natuurliefhebber die vooral de vogels in zijn eigen tuin wil herkennen en hierover wat meer wil leren. We leren in deze mini-cursus een beperkt aantal veel voorkomende vogels herkennen & we gaan wat dieper in op het leven van onze gevederde vrienden.

Johan Vercauteren neemt ons tijdens drie theorielessen op sleeptouw om veel van deze vogels op te steken. Daarna trekken we onder leiding van plaatselijke gidsen de natuur in om deze vogels in hun natuurlijke omgeving waar te nemen. Dit zijn de data en plaatsen :

Vrijdag 7 februari : eerste theorieles

Vrijdag 14 februari : tweede theorieles

Vrijdag 6 maart : derde theorieles

Zondag 15 maart : uitstap naar Molsbroek in Lokeren

Zondag 26 april : uitstap naar Stroppersbos te Kemzeke.

Zondag 17 mei : uitstap naar De Fondatie in Sinaai.

De theorielessen gaan door in ONS HEEM, Watermolenstraat 22 te Belsele, telkens van 19.30u-22.00u.

De eerste twee uitstappen starten om 9.00u, de laatste om 7.30u. Einde telkens rond 12.00u.



Wie inschrijft, ontvangt gedetailleerde informatie over de plekjes die we gaan verkennen + de juiste vertrekgegevens.

Inschrijven via [marc.smet.natuurpuntzw@gmail.com](mailto:marc.smet.natuurpuntzw@gmail.com) of 03/778 16 18 of via digitaal formulier op [www.natuurpunt-zuid-waasland.be](http://www.natuurpunt-zuid-waasland.be)

Daarna stort je 50 euro (ledenprijs) of 60 euro (niet-leden) op BE03 7350 4628 8384 van Natuurpunt Waasland Zuid, met vermelding 'vogelcursus'.

Info : [johan.vercauteren.npzw@gmail.com](mailto:johan.vercauteren.npzw@gmail.com)  
+32 474 71 51 20

**CURSUS BOSGIDS 2020****NP CVN-Waasland i.s.m. Hortus ter Saksen vzw**

januari – december 2020

De cursus bosgids bestaat uit 20 activiteiten, meestal op zaterdagvoormiddag. De helft van de activiteiten geven een theoretische basis en de andere helft is op locatie en als het nodig is 's ochtends, 's avonds of een enkele keer een hele dag. De cursus dekt zowat alle aspecten van het bos, gaande van het ontstaan, over bosgemeenschappen, bosbeheer, bosbeleid en de verschillende groepen organismen die we in het bos aantreffen. We richten ons in de eerste plaats op het Waasland, maar waar nodig wijken we ook uit naar de rijkste bossen van Vlaanderen.

Topsprekers als Martin Hermy, Paul Van den Bremt, Hans Vermeulen en Paul Stryckers hebben hun medewerking al toegezegd en ook veel lokale specialisten.

**Data:** zaterdagen 25 januari; 1, 8 en 15 februari; 7, 21 en 28 maart; 25 april; 9 en 16 mei; 5 en 20 juni; 5, 19 en 26 september; 17 en 24 oktober; 14 en 28 november; 12 december 2020

**Info:** T 03 771 49 24 of [dirk.de.roose@scarlet.be](mailto:dirk.de.roose@scarlet.be). Brochure wordt opgestuurd na aanvraag bij Dirk De Roose.

**Plaats:** theorie in het hoevegebouw Hof ter Saksen, Hof ter Saksendreef 2, 9120 Beveren.

praktijk op diverse locaties

Deelname: 160 euro, 144 euro voor leden natuurlandpunt  
 Inschrijven: [www.natuurpunt.be/agenda/cursus-bosgidswaasland-36461](http://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-bosgidswaasland-36461)

**POLDERS VAN GROOT-KRUIBEKE**

Gratis polderwandelingen aangeboden door De Vlaamse Waterweg en begeleid door de Barbiërgidsen. Meer info op : [www.barbiërgidsen.be/index.php/maandelijkse-werf-wandelingen](http://www.barbiërgidsen.be/index.php/maandelijkse-werf-wandelingen)

Zondag 01 december 14.00 u Bazelse bossen  
 Zondag 05 jan. 14.00 u Mythen en sagen in de polder  
 Zondag 02 februari 10.00 u Gevleugelde grazers

**NATUURHUIS IN STEENDORP**

In de winterperiode (december 2019, januari tot einde maart 2020) zal het Natuurhuis open zijn van 14 tot 17 u elke 2de zondag van de maand.

08/12 12/01 09/02 08/03

Je kan er terecht voor een sanitaire stop, een drankje, een gezellige babbel en info over de streek en je hebt een prachtig uitzicht van op het dakterras.

Kom wandelen in onze mooie streek en spring eens binnen! De vrijwilligers van Natuurpunt Scousele verwachten je.

**SPAGHETTI A VOLONTÉ  
op zaterdag 7 december****Burgerinitiatief  
Roomacker**

Omdat er nog steeds geen uitzicht is op een gunstige evolutie in het verkavelingsdossier Roomacker, zamelt de actieve burgergroep opnieuw geld in. De spaghettiavond van 2017 was een succes, daarom willen we dit graag herhalen. Dit jaar kan u zich onbeperkt te goed doen aan de lekkere maaltijd. Zie onderaan voor gedetailleerde informatie.

Alles wijst erop dat een wijziging van het Ruimtelijk Uitvoeringsplan Tielrode niet de intenties is van het gemeentebestuur. Dat betekent dat het bebouwen van het terrein Roomacker met woningen door kan gaan. Wij blijven alle middelen aangrijpen die dit kunnen verhinderen. Uiteindelijk kan dat betekenen dat een gerechtelijke procedure ingezet moet worden. Daar is geld voor nodig. En hoewel we mondjesmaat al veel geldelijke steun konden bekomen van jullie, onze sympathisanten, zal er meer nodig zijn. Indien er als bij wonder toch geen juridische stappen moeten bekostigd worden, zal het geld hoe dan ook aan de Roomacker besteed worden.

Intussen wordt de befaamde bouwmeesterscan voor Temse opgestart. Het dossier Roomacker ligt mee op de tafel en we wensen dit van nabij op te volgen. Betrokkenheid hierin werd ons beloofd, maar blijkt nu toch weer helemaal niet zeker. De teams die de scan uitvoeren zijn technisch deskundig en kunnen suggesties aanreiken. We hopen dat er iets bruikbaar voor ons in zit. Het rapport zal een niet bindend werkinstrument zijn, dus zullen we ijverig de vinger aan de pols moeten houden.

Momenteel gaat er ook een petitie rond waarmee we een wijziging van de bestemming van het deelgebied Roomacker af willen dwingen. U kan deze petitie tekenen op de spaghetti-avond.

**PRAKTISCH:**

Vanaf 17 uur tot 21 uur

Gildenhuis, Kaaistraat 10, 91401 Tielrode

Spaghetti a volonté, vlees of veggie (linzen)

Prijzen: Volwassen € 14 Kind t/m 12 jaar € 9 (ijsje inbegrepen) t/m 5 jaar gratis

Mogelijkheid om mee te nemen aan dezelfde prijs, in een zelf meegebrachte kookpan/schaal, of in een aangepaste verpakking ter plaatse aangeboden.

Aperitief met tapasbordje wordt warm aanbevolen aan democratische prijs.

**Inschrijven tot en met zaterdag 30 november:**

via overschrijving op BE09 0018 1027 7957 van Burgerinitiatief Roomacker met vermelding van: aantal volwassenen- kinderen, vlees of veggie



## EXOTISCHE PLANTEN VEROVEREN HET WASE LAND EN WATER.

### (DEEL 2)

**In de loop der eeuwen is het Waasland meermaals onder de voet gelopen door vreemde legers. Al jaren veroveren exotische planten stil en geruisloos, maar onverbiddelijk het Wase land en water.**

In dit artikel bespreken we drie opvallende invasieve exoten die het Waasland gekoloniseerd hebben: de **Amerikaanse vogelkers** (deel1), en hieronder de **Japanse duizendknoop** en de **Reuzenbalsemien**.

### De Japanse duizendknoop (*Fallopia Japonica*)

De Japanse duizendknoop is een exoot die alle plaatselijke planten kan overwoekeren. Het is een vaste plant die diep wortelt. Het wortelsysteem kan zich horizontaal tot 7 meter van de plant uitstrekken en tot 3 meter diep zitten. De holle stengels zijn 0,5 - 3 m lang met zijtakken en 5 - 12 cm grote bladeren. Net als bij bamboe is de stengel opgebouwd uit holle compartimenten. De bloei is in augustus en september met trossen crèmewitte bloempjes. 's Winters sterft hij boven de grond af.

Grond die vervuild is met wortelstokken van invasieve duizendknopen kan wettelijk nog altijd vrij hergebruikt worden. Wanneer de besmette grond op een andere plek terecht komt, kunnen de wortelstokken opnieuw uitgroeien tot planten. Hierdoor wordt het probleem verder verspreid naar nieuwe locaties. In het Waasland is de Japanse duizendknoop nog steeds aan een opmars bezig, voornamelijk door het verplaatsen van grond. Langs waterlopen, op industrieterreinen en langs wegen en spoorwegen duiken nog steeds nieuwe haarden op. Je vindt hem in de polders langs de Durme en de Schelde, langs wegen en overal waar grond van elders werd aangevoerd.

Hij verdringt daar de andere kruiden en struiken. Er zijn geen insecten of schimmels die er noemenswaardig van eten (hooguit nectar), waardoor

de plant niet in zijn opmars wordt gestuit. Doordat er geen insecten van leven is een ondergroei, die door Japanse duizendknoop wordt gedomineerd, voor vogels en kikkers volslagen oninteressant. Een *Fallopia*-vegetatie is in ecologisch opzicht armer dan een maïsakker.

Hij is vrijwel niet te bestrijden als hij eenmaal ergens groeit en heeft een enorme groeikracht. Gelukkig vormt hij in onze streken meestal geen zaden. Door hem kort te houden verdwijnt de plant niet, al groeit hij wel langzamer. Sommige mensen hanteren de lijfspreuk "If you can't beat them, eat them". Dat de plant eetbaar is, is nog niet zo bekend. De scheuten van de Japanse duizendknoop zijn het best eetbaar. Geogst in april, met een lengte tussen de 15 en 25 cm lijken ze een beetje

*Hieronder zie je onder andere de massale aanwezigheid van Japanse duizendknoop langs de wandelweg op het Waasmeer in Tielrode*







op asperges, maar de smaak is als rabarber. Het kan worden gekookt, gestoomd, verwerkt in jams en als groente worden gegeten.

Om de plant uit te roeien is het echter nodig om de wortels te vernietigen. Dat is geen eenvoudige opdracht want deze kunnen tot wel 3 meter diep zitten. Als er slechts enkele stukjes van een centimeter of meer blijven zitten, zal de plant snel opnieuw de kop opsteken.

Men maakte in het verleden gebruik van glyfosaat, dat in de onkruidbestrijder Roundup zit, van imazapyr, een andere onkruidbestrijder, of een combinatie van beide om de Japanse duizendknoop te bestrijden. Een iets milieuvriendelijker methode bestaat uit het afdekken van de bodem met een flexibele, niet-lichtdoorlatende materie in het begin van de winter. De randen van oude stengels zijn echter messcherp en kunnen gemakkelijk door de meeste materialen heen prikken. Afdekken met niet-flexibel materiaal zoals betonplaten, moet dan weer zeer zorgvuldig gebeuren, want de kleinste opening is genoeg voor de plant om opnieuw op te schieten. De laatste tijd experimenteert men met meer ecologisch verantwoorde bestrijdingsmethoden, als alternatief voor de chemische bestrijding of het radicale afgraven van de grond. Zo test men de sterilisatie van de bodem door stoom, waarbij hete stoom in de bodem wordt geïnjecteerd om het wortelsysteem te doden. Ook biologische middelen worden getest. Zo doet men onderzoek naar het inzetten van een schimmel van het geslacht *Mycosphaerella*, die de bladeren van de Japanse duizendknoop aantast, en in Japan lelijk huishoudt onder de inheemse populatie. Het onderzoek verloopt echter nogal traag omdat de schimmel een complexe levenscyclus heeft. Daarnaast voert men testen uit met de bladvlo *Aphara itadori*, die zich uitsluitend voedt met Japanse duizendknoop. De resultaten zijn bemoedigend aangezien gebleken is dat de vlo in het Verenigd Koninkrijk de winter kan overleven, en dus zich hier blijvend zou kunnen vestigen. Maar de kans bestaat dat men met de schimmel of de bladvlo opnieuw een paard van Troje binnen haalt.

In maart 2014 werden op verschillende percelen in het overstromingsgebied van Kruike-Bazel-Rupelmonde door ANB-arbeiders hazelaars aangeplant om de verspreiding van Japanse Duizendknoop te bestrijden langs o.a. de Lange Gaanweg en in het noorden aan de Rupelmondse Kreek. Natuurpunt heeft een 'exoten-team' om de invasieve exoten in het GOG KBR te bestrijden.

[www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/06/22/een-meters-hoge-invasie-uit-het-oosten-de-japanse-duizendknoop/](http://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/06/22/een-meters-hoge-invasie-uit-het-oosten-de-japanse-duizendknoop/)

[www.ecopedia.be/planten/japanse-duizendknoop](http://www.ecopedia.be/planten/japanse-duizendknoop)

### De Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*)

De Reuzenbalsemien is afkomstig uit de Himalaya, vooral uit Tibet en ook uit India. Door de explosieve groei van de Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*) verdringt en verstikt ze niet alleen onze eigen inheemse plantensoorten, maar ook alle fauna die erin leeft. Waar reuzenbalsemien groeit, vermindert de plantendiversiteit met 25%. Door de grote aantrekkingskracht die de plant uitoefent op bloembestuiers zoals bijen, vermindert de intensiteit van bestuiving en daardoor de voortplanting van onze inheemse planten. In het Waasland komt deze soort voor langs de oevers van grachten, beken, rivieren en vijvers. De reuzenbalsemien kiemt als één van de eerste planten in het voorjaar (begin april). Ze kan massaal kiemen in verstoorde grond en onbegroeide taluds. Dit zijn voornamelijk taluds waarop het voorgaande jaar de reuzenbalsemien groeide en de natuurlijke begroeiing verdrongen is. Ook op plaatsen waar er geen of weinig begroeiing

*Een foto van een baggerschip op de Durme met op de voorgrond reuzenbalsemien tussen het riet.*







### reuzenbalsemien

is omwille van het gebruik van herbicide kan de reuzenbalsemien veelvuldig voorkomen. Door ruimsingswerken worden ook regelmatig taluds beschadigd waardoor de reuzenbalsemien voet aan de grond kan krijgen.

Wanneer reuzenbalsemien opgemerkt wordt in grote aantallen kan er worden ingegrepen door de beheerder. Reuzenbalsemien is een éénjarige plant en kan sterk teruggedrongen worden door ze in een vroeg stadium (voor zaadzetting) kort te maaien. Zo worden de planten verzwakt en kunnen ze geen zaad meer produceren. Doordat het zaad maximaal achttien maanden overleeft, is de soort relatief eenvoudig uit te roeien. Binnen één seizoen voorkomen dat de soort tot zaad komt, is voldoende om deze binnen een gebied vrijwel geheel uit te roeien. Een andere optie is het gebied voor een bepaalde tijd onder water te zetten zodat de

kiemplanten het moeilijk hebben om tot volwassen planten te ontwikkelen. Jonge kiemplantjes zijn eenvoudig te herkennen. Controle op aanwezigheid van kiemplanten en verwijderen ervan in het voorjaar (Maart-April) is eveneens een effectieve, maar arbeidsintensieve methode om deze invasieve exoot te bestrijden.

De inspanningen nodig voor de bestrijding van reuzenbalsemien zijn hoog, maar daartegenover staat dat de bestrijding hier kortdurend en effectief kan zijn. Langs waterlopen is het belangrijk om de bestrijding bij de bron te beginnen en zo stroomafwaarts te werken, aangezien de verspreiding van zaden op die manier voorkomen wordt. Momenteel zijn echter grote delen van de zoetwaterschorren langs de Schelde en Durme zodanig overwoekerd door reuzenbalsemien dat hand-

matige bestrijding zo goed als onmogelijk is. In Engeland is men recent gestart met het biologisch bestrijden van reuzenbalsemien met behulp van een roestschimmel.

<http://scalluvia.eu/wp-content/uploads/2016/11/2016-Beheerplan-Scalluvia.pdf>

[www.ecopedia.be/planten/reuzenbalsemien](http://www.ecopedia.be/planten/reuzenbalsemien)

Meer lezen en weten? Raadpleeg zeker de website van Alterias: [www.alterias.be/nl/](http://www.alterias.be/nl/)

Hier vind je de meest actuele informatie over de regelgeving en maatregelen om de invasieve exoten te bedwingen.

*Gert Hoftman*





TEMSE / STEENDORP



## HET TOEKOMSTIG OVERSTROMINGS- GEBIED SCHAUSSELBROEK IN TEMSE / STEENDORP

Het Schaussselbroek behoort tot de aangeduide Sigmagebieden. D.w.z. dat het een overstromingsgebied wordt met een verlaagde dijk die kan overstromen bij noodweer. De bovengrens wordt aan de huidige Schousselbroekstraat gelegd. Er wordt gedacht aan 2 sluisen die beperkt water in en uit het gebied laten stromen zodat er in het gebied extra slikken en schorren kunnen ontwikkelen. Dit betekent wel dat de Canadapopulieren zullen verdwijnen in het broek. Besprekingen zijn ondertussen opgestart door de Vlaamse Waterweg met de gemeente Temse. De gemeente heeft op haar beurt verschillende belangengroepen gecontacteerd om hun opmerkingen te kennen. Uiteindelijk is er een voorlopig plan naar voor gekomen. De volgende fase is het uittekenen van het Ruimtelijk Uitvoeringsplan. Nog een belangrijk probleem is het opkuisen van de Ballooi. Dit is een groot schor waar in het verleden huishoudelijk afval van Antwerpen is gestort. Dit gebied van 12 ha zal uiteindelijk teruggegeven worden aan de Schelde.

Het duurt waarschijnlijk nog wel een paar jaar voor er effectief iets zal te merken zijn van deze realisatie.

*Nine Van Hoyweghen  
Natuurpunt Waasland - Scousele*

## GRAAG TRAAG VANDAAG... 20 OKTOBER 2019

Elk jaar probeert NP Scousele een andere tragenwegentocht onder de aandacht te brengen. Onze gemeente bezit heel veel trage wegen en sommige zijn echt onbekend. Het afgelegde traject: vertrek Natuurhuis, Roomkouter, Fort, Negenoostraat, Voetweg 69 tot voorbij de Lauwershoekschans, Schaussselhoekstraat, Kraakstraat, Blauwhofstraat, Negenoostraat, Fort, Natuurhuis.

Het was een flinke wandeling van 6,5 km en de regen dreigde, maar kwam niet. Het was perfect wandelweer met zelfs een streepje zon. Halverwege was een tentje opgesteld. De gemeente Temse trakteerde elke wandelaar op een drankje en had voor tafels en stoelen gezorgd. De actieve medewerkers van Natuurpunt Scousele verzorgden de catering. Het fantastische uitzicht op de Lauwershoekschans kreeg je er als cadeau bovenop! Tot onze grote vreugde bleek inderdaad dat







we voor sommigen op onbekende paden wandelen. Onze opdracht was geslaagd. De gidsen wisten onder andere te vertellen dat het Blauwhof ook nog iets anders is dan een rusthuis, wat de functie van de Lauwershoekschans was en dat er verschillende soorten maïs langs de wegen staan. Natuurlijk werd er gesproken over de bolle akkers en het coulisselandschap. Het was een aangename wandeling. Met zeer gewaardeerde dank aan de Groendienst van de gemeente Temse en alle vrijwilligers van Natuurpunt Waasland - Scousele die zich weer flink ingezet hebben om deze wandeling tot een succes te maken.

*Nine Van Hoyweghen  
Natuurpunt Waasland - Scousele*

## **XL ZWERVUILEVENT ZONDAG 22 SEPTEMBER**

Onze jaarlijkse zwerfvuilactie in maart werd vanwege stormweder afgelast. We sloten ons dan ook graag aan bij het XL zwerfvuilevent van Groot-Temse op zondag 22 september. Onder impuls van Ekobie werd onder andere op facebook veel pro-



motie gemaakt door het uitdagen van vrienden om een mini zwerfvuilactie te doen in hun buurt, deze actie te filmen en te posten op facebook. Zo kregen heel wat mensen de smaak te pakken en werd zwerfvuil ruimen trendy. Door deze werkwijze, de deelname van Siska Schoeters en het aanbod van een "Afterparty", werd veel volk verwacht.

Ons Streven nam de coördinatie op zich voor de actie in Tielrode. Het weer was dik in orde en ja hoor, er daagden een 60-tal vrijwilligers op. Een goede taakverdeling zorgde ervoor dat Tielrode bijna volledig zwerfvuilvrij gemaakt werd. Door het mooie en droge weer werd de mobiele ploeg die was voorzien om dorstigen te laven en volle zwerfvuilzakken onderweg al mee te nemen heel hard geapprecieerd.

Heel wat deelnemers hadden zin om gezellig samen met de bus naar de Afterparty met optreden van Jenne Declair en zangeres Leki in het JOC De Nartist gebracht te worden. Daar werden ijsjes en drankjes getrakteerd als bedankje.

350 mensen namen deel aan de actie en in totaal is er zo'n 1,2 ton afval geruimd waaronder enorme hoeveelheden plastics en peuken. Dat vertelde Ellen Ongena van het organiserende Ekobie.

Heel wat mensen hebben aansluitend zich opgegeven om deel uit te maken van "Schoon Volk". Dit is een samenwerking van MIWA en het gemeentebestuur om ook tijdens het jaar regelmatig zwerfvuil te ruimen.

Dit succes had niemand verwacht.  
Tot volgend jaar of vroeger?





## DAG VAN DE TRAGE WEG 20 OKTOBER 2019

Dit is de dag waarop de wegeltjes van Tielrode in de kijker gezet worden.

Wie anders dan Gert Hooftman, voorzitter van de plaatselijke milieuwergroep Ons Streven kan dit in Tielrode. De nieuwsgierige deelnemers werden ondergedompeld in het rijke verleden van het dorp.

Hierbij ging hij heel ver terug tot zelfs toen Tielrode nog op de bodem van de zee lag. Nog steeds worden op verschillende plaatsen haaiantanden, overblijfselen van oorbeentjes van dolfinnen, walvisbotten, schelpen en fossielen van zo'n 20 à 35 miljoen jaar geleden, in de kleilagen van Tielrode gevonden.

Ook het roemrijke verleden van de Tielroodse steenbakkerijen werd uitgebreid in de kijker gezet en geïllustreerd met Gert zijn beruchte archief van knappe foto's uit het verleden.

De wandeling passeerde langs een oude waardevolle hoogstamboomgaard, prachtige authentieke woningen die het behouden waard zijn, een hartverwarmend geboortebosje, wegels die het voetwegennetwerk nog kunnen vervolledigen, het bedreigde recreatiedomein Waesmeer en het provinciaal domein Roomacker. Het adembenemende panoramische uitzicht ten zuiden van dit laatste kan nog steeds verwondering opwekken bij ieder die het mag aanschouwen. Maar voor hoelang nog?

Jammer genoeg moesten we ook vaststellen dat de toegang van de Trage wegen soms bemoeilijkt wordt.



De dag van de Trage Weg biedt ook gelegenheid om de toestand ervan op te nemen en te zorgen voor verbetering waar nodig. Hoe meer de wegen gebruikt worden hoe toegankelijker ze zijn en ze bieden voetgangers en fietsers vaak een kortere en dus snellere en veiligere verplaatsing.

De aanwezigen hebben met een applausje hun tevredenheid betuigd voor deze geslaagde wandeling en leerrijke ervaring.



## NACHT VAN DE DUISTERNIS: ZATERDAG 12 OKTOBER

Om 19 uur kwamen een 120 belangstellenden samen aan Den Toeter voor een spannende tocht langs voetwegen in Tielrode. Het thema was "De Toverschool".

Onderweg waren er vier interessante standen.







In het bosje in de Broekstraat zat de Bosuil Archimedes verstopt. Voor sommige groepen was het moeilijk zoeken, ook al riep de uil uit volle borst vanuit een knotwilg. In het donker was het voor enkele kinderen zelfs onduidelijk of de uil echt was of iemand met een masker op (echt waar :-)). Archimedes vond in elke groep een Merlijn de Tovenaar die hem kon assisteren. Hij gaf uitleg over en toonde een foto van zijn familie: zijn nichtje de kerkuil, zijn neven de steenuil en de ransuil. Ieder van deze uilen liet zich luidkeels horen.

In de Molenstraat kwamen de wandelaars veel te weten over de toverschool van Harry Potter, de eenhoorn van Kruikebeke, de draak Fretalop die lelijk heeft huisgehouden in Temse en de basilisk die met zijn verschrikkelijke blik iedereen doodt.

Even verder, achter het kasteel, konden we aan de slag met toverstok en -spreuk. Het werd een stukje praktijkschool. Alle wandelaars kregen wat uitleg over de nodige attributen van de tovenaars. Iedereen ontving een toverstok en bij het uitspreken van de toverspreuk "HOKUS POKUS STREVERDOKUS PATS" werden 5 voorwerpen uit de toverdoos te voorschijn getoverd.

In het veerhuisje werden de bezoekers onthaald door Uriel Nero, in wiens naam donker en licht verenigd zijn. Aan de hand van de "Lux Partata" spreken trachtten ze samen te smelten met de duisternis. Als dit lukt kan je het duister pas echt leren kennen en er meester en vriend van worden. Ondanks allerhande lichtbronnetjes die de opdracht bemoeilijkten, waren de leerlingen wel geslaagd. Door middel van de "Lux Venita" werd het licht weer terug getoverd.

Op het einde, in de Paardenpolder, werd getrakteerd op heerlijke spinnensoep met tovenaarsbrood.

Het werd een succesavond, mede dankzij de boeiende gidsen, het ideale weer, de volle maan en de inspanningen van een 20-tal medewerkers.



## EERSTE NATUURVERKENNERS IN HET WAASLAND

Op 26 oktober is de eerste cursus Natuurverkenner van het Waasland in Kruikebeke afgesloten met een bushcraft-activiteit.

Natuurverkenner is de verjongde versie van Natuur-in-zicht. Meer dan zijn voorganger richt hij zich op de lokale natuur. Deze keer was dat het overstromingsgebied van Kruikebeke-Bazel -Rupelmonde. In vijf avondlessen, gekoppeld aan evenveel buitenactiviteiten maakten 25 enthousiaste cursisten kennis met vele aspecten van het gebied: het landschap, de verschillende types grasland, de natte en droge bossen en het water met zijn slikken en schorren. De lokale natuurgidsen en tevens Barbiërgidsen, gespecialiseerd in het gebied, verzorgden alle activiteiten en kregen daarbij de gewaardeerde hulp van ANB-medewerker Wim Mertens.

*Dirk De Roose  
Natuurpunt Waasland - CVN*





## VIA KAP- EN OPRUIMWERK NAAR TOPNatuur IN HET KLEIN EN GROOT BROEK

Eeuwenlang stonden er geen bomen in het Groot en Klein Broek langs de Durme in Waasmunster-Sombeke en Temse-Elversele. Pas na 1945 zijn hier beplantingen uitgevoerd, meestal met streekvreemde bomen of rijen populieren. Deze worden nu verwijderd in uitvoering van het Sigma-plan, zodat bij een toekomstige ontpoldering de natuur hier zelf een sierlijk landschap kan boetseren dat de mens niet kan maken en waarin slik, rietvelden en wilgenfloedbossen zich spontaan kunnen ontwikkelen zonder beïnvloeding of verstoring door vroegere aanplantingen. Dergelijke zoetwaterschorren zijn zelfs op Europees niveau bijzonder waardevol en zeldzaam.

**Vzw Durme zorgt voor het overgangsbeheer in het Groot en Klein Broek en beschouwt deze kap- en opruimwerken als een noodzakelijke basis om de toekomstige Europese topnatuur te bekomen. Vergelijkbaar met het breken van eieren om een lekkere omelet te bakken.**

Het Sigma-plan leidde overal tot succesrijke inrichting ten gunste van de beveiliging tegen overstromingen, het natuurbehoud en de landschapsbeleving vanaf de nieuwe wandel- en fietspaden op en langs de dijken. Deze meerwaarde is al duidelijk te zien in de afgewerkte zones, onder meer in Kruikebeke, Berlare en Wichelen. Overigens staan alle Vlaamse natuurorganisaties, de Universiteit Antwerpen en het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek bijzonder positief tegenover het Sigma-plan. Dit staat in scherp contrast met enkelingen in Waasmunster die verbeterd negatief blijven reageren, ook al zijn de eerste positieve resultaten hier op de dijken en in het Meulendijkbroek al zichtbaar. Zo is vanuit dezelfde hoek ook jarenlang verkeerde negatieve informatie verspreid over de toegankelijkheid van de dijken. In augustus 2019 kwam het alweer tot kortzichtige reacties naar aanleiding van de vergunde kap- en opruimwerken die door De Vlaamse Waterweg en het Agentschap voor Natuur en Bos worden uitgevoerd in het Klein en Groot broek. Die werken zijn noodzakelijk om de toekomstige ontpoldering in uitvoering van het Sigma-plan optimaal voor te bereiden.



*Bij hoogwater in de Durme stroomt het water via de gecontroleerd openstaande sluis in het Meulendijkbroek. Het peil van dat hoge tij wisselt afhankelijk van de maanstanden. Bij volle en nieuwe maan wordt het water soms ruim 50 cm hoog door de dekhekkens gestuwd.*

Tijdens die werken werd het Meulendijkbroek in Sombeke terug drooggezet. Hiervan heeft vzw Durme gebruik gemaakt om jonge wilgenopslag te verwijderen. Eens dat alle werken hier uitgevoerd zijn, zal de sluis opnieuw gecontroleerd worden open gezet en zal het Meulendijkbroek terug een aantrekkelijke waterpartij worden met wisselend getij en veel watervogels. Ook bij het Klein Broek in Elversele zullen in het najaar 2019 de nieuwe ringdijken worden open gesteld voor wandelaars en fietsers en ook daar is het instellen van een mooie wateroppervlakte al voorzien.



*Artikel en foto André Verstraeten*



**Amand De Vosstraat, 9 te Eksaarde**

*lange spoorfietsroute Lokeren-Moerbeke*

Open van 10.30 u. doorlopend tot 's avonds  
Donderdag : sluitingsdag

Info en reservatie: 0477/907.972

[info@bistrodenbascuul.be](mailto:info@bistrodenbascuul.be)

[www.bistrodenbascuul.be](http://www.bistrodenbascuul.be)





## FIJNSPARREN VERDWIJNEN UIT ONS LANDSCHAP

In veel van onze gebieden duikt het beeld op van stervende fijnspar (*Picea excelsa*). Dit wordt veelal veroorzaakt door de letterzetter, een kevertje van 4,2 tot 5,5 mm grootte, dat eieren legt onder de bast van de fijnspar. De larven vreten een kenmerkend gangenpatroon onder de bast, waardoor de sapstroom wordt onderbroken. Hierdoor sterft de boom snel af.

Het laatste jaar is er een explosie van infecties. Veelal wordt enkel de fijnspar aangetast, maar de kever komt ook voor op douglasspar en lariks. Dat er juist nu een uitbraak is, heeft te maken met de verminderde conditie van de fijnspar wat op zich weer een gevolg is van de klimaatopwarming. De fijnspar groeit van nature op vochtige standplaatsen. Daarnaast is een voldoende hoge luchtvochtigheid belangrijk. Dit geeft meteen aan wat er afgelopen jaar is fout gegaan. Door de verminderde beschikbaarheid van water in de wortelzone van afgelopen jaar is de conditie van veel sparren achteruit gegaan. De fijnspar heeft daarnaast snel last van uitdrogende wind, wat ook meteen verklaart waarom juist de bosranden als eerste worden aangetast. In normale omstandigheden verdedigen de bomen zich door het aanmaken van voldoende hars (kleverige sap, dat door veel naaldbomen wordt afgescheiden en waarin de kever-

tjes blijven kleven]. Verzwakte bomen kunnen onvoldoende hars afscheiden om de letterzetter te weerstaan. Dit heeft de huidige uitbraak veroorzaakt.

Door de dode randbomen ontstaat er steeds een nieuwe bosrand waar de uitdrogende wind zijn invloed heeft. Deze nieuwe verzwakte bomen worden weer makkelijk aangetast door de letterzetter. Het bestand rolt zich zo als het ware op.

De gevolgen voor de fijnsparrenbestanden zijn desastreus. Fijnspar is meestal aangeplant in monocultuur waardoor er hele gaten in het bos vallen. Dit heeft ook impact op het omringende bos doordat wind en droogte meer invloed kunnen hebben. De verslechterde conditie veroorzaakt zo een domino-effect.

Wat de invloed van het massaal afsterven van fijnsparrenbestanden op onze avifauna heeft, is nog niet bekend. Vogels die afhankelijk zijn van naaldbomen (goudhaantjes, kuifmezen, zwarte mezen, kruisbekken,...) zullen waarschijnlijk in aantal afnemen. Of ze zich kunnen aanpassen aan de veranderde leefomstandigheden is nog af te wachten.

Anderzijds biedt deze evolutie ook opportuniteiten om de fijnsparrenbestanden, die niet echt thuishoren in onze streek, te vervangen door gemengde loofbossen. Dit kan de biodiversiteit enkel maar ten goede komen.



## 'HET HEILIG LAND IN TEMSE' GENIET GROTE BELANGSTELLING

Tielrode - 1 november.

Afgelopen zomer namen tientallen mensen deel aan de zomerzoektocht 'Het Heilig Land' in Temse. Het was weerom een geslaagde samenwerking tussen de gemeentediensten, Toerisme Temse en Milieuwerkgroep Ons Streven.



Zesenzeventig moedige mensen slaagden erin om het parkoers van 46 kilometer (tweemaal de afstand van de Wegom) volledig af te leggen en ondertussen uit te kijken naar de antwoorden op de vragen. Temse was met vierentwintig deelnemers het best vertegenwoordigd. Tielrode volgde met 13 spelers op de tweede plaats en Sint-Niklaas vervolledigde de top drie met 10 mededingers. De anderen kwamen uit Beveren (7), Elversele (4), Bornem (3), Lokeren (3), Bazel (2), Steendorp (2), Baasrode (2), Opwijk (2), Melsele (1), Nieuwkerken (1), Waasmunster (1) en Merchtem (1).

Op de prijsuitreiking van vrijdagavond 1 november, tevens Allerheiligen, werd hun (on)geduld beloond. Dit was gewoon de meest uitgelezen dag om de vele heiligen die deze zoektocht kruidden in de kijker te zetten.

Organisator Gert Hooftman, voorzitter van milieuwerkgroep Ons Streven verwelkomde het talrijke publiek en dankte de burgemeester, schepenen Lieve Truymans, cultuurfunctionaris Sophie Vermeire, Toe-



## verenigingsleven

risme Temse en toerismefunctionaris Lore Baeck, de mensen van het toeristisch infokantoor van Temse en de bestuursleden en vrijwilligers van milieuwerkgroep ons Streven voor de puike organisatie.

Schepenen Lieve Truymans verantwoordelijk voor openbare werken en nutsvoorzieningen, cultuur & erfgoed, schetste een mooi beeld van de afgelopen edities van de zomerzoektocht. Dankzij deze gratis zomerzoektochten, wordt het materiële en immateriële erfgoed van de gemeente in de kijker gezet. Het is telkens een zeer leerrijke ervaring voor de deelnemers en de organisatoren. Ze ontdekken niet alleen mooie plekje in de Scheldegemeente, maar komen ook veel te weten over de plaatselijke geschiedenis en cultuur.

Met een boeiende en rijk geïllustreerde PowerPoint presentatie ontsluitte Gert Hooftman de oplossingen van de zomerzoektocht. Bij wijze van experiment bestond de zomerzoektocht 'Het Heilig Land in Temse' uit twee wedstrijden. De mensen waren vrij om deel te nemen aan één of aan beide onderde-



len. Het eerste deel bestond uit een fotozoektocht. De deelnemers dienden over het ganse traject uit te kijken naar verschillende namen voor de Heilige Maria, boomkapelletjes, voorstellingen van heiligen en beelden van de patroonheilige van Temse, Sint-Amelberga.

Tot grote verrassing van de organisatie, slaagden niet minder dan zeventien mensen erin om een feilloos parkoers af te leggen. Zij mochten uit een zeer rijk gevulde prijzentafel hun keuze maken. Het overigens geheel in het heiligenthema opgebouwde assortiment bestond uit producten die een heiligennaam dragen of een heilige afbeelden zoals



abdijbieren, sinterklazen, mariasnoepjes, heiligenkalenders, een boek over heilige plaatsen, noveenaars en nog veel meer. Het tweede luik van de zomerzoektocht bestond uit dertig vragen, in volgorde van het parkoers opgesteld. Dit leek voor de organisatie een gemakkelijker opdracht te worden dan het eerste luik, maar niets was minder waar. Slechts drie mensen slaagden erin alle vragen juist te beantwoorden. Zij ontvingen als hoofdwinnaars een mooi pakket streekproducten van Temse uit



handen van schepen Lieve Truymen. Zes mensen benaderden met slechts één foutje de volmaaktheid. Zij mochten zelf een pakketje met abdijbieren uitzoeken.

Naar goede traditie werden er door loting nog vele aanwezigen gelukkig gemaakt met een passende prijs.

Na afloop van het officiële gedeelte werd er nog gezellig nagepraat en al duchtig gespeculeerd over het thema van de volgende editie. Het lijkt geen twijfel dat er erg wordt uitgekeken naar de editie 2020.



## STEENBAKKERIJ STEENDORP STAND VAN ZAKEN

De Gewestelijke Omgevingsvergunningscommissie (GOVC) in Brussel heeft op 26 september 2019 advies uitgebracht over de hernieuwde aanvraag van een recyclagebedrijf voor kleihoudende gronden door bvba Vagaetrans op de huidige steenbakkerij.

De algemene conclusie is "ongunstig". Ik citeer hier uit het verslag: "De effecten op de natuurwaarden,

veroorzaakt door het aangevraagde project, kunnen niet tot een aanvaardbaar niveau worden beperkt.

De aanvraag is zoals hiervoor gemotiveerd niet in overeenstemming met de wettelijke bepalingen, alsook de goede plaatselijke ordening en met zijn onmiddellijke omgeving. De vergunning voor de aanvraag kan niet worden verleend.

Omwille van het ondeelbaar karakter van de beslissing ten gevolge van het onlosmakelijk verbonden zijn van de stedenbouwkundige aspecten en de aspecten met betrekking tot de exploitatie van de aanvraag, wordt ook de aanvraag voor de exploitatie van de ingedeelde inrichting of activiteit geweigerd.

Er bestaat bijgevolg aanleiding toe om het beroep ongegrond te verklaren en de vergunning te weigeren. De bezwaren zijn deels gegrond."

De GOVC heeft een voorstel van beslissing overgemaakt aan Zual Demir, Vlaams minister van omgeving.

Het ontvankelijk bevonden beroep wordt ongegrond verklaard.



Het voorstel omvat een weigering voor

Het slopen van productiehallen, het bouwen van een nieuwe overkapping, het wijzigingen van de buitenaanleg.

De exploitatie van een recyclagebedrijf voor kleihoudende gronden.

**De minister moet beslissen voor 15 december. Op het ogenblik van dit schrijven is er nog geen beslissing.**

*Nine Van Hayweghe  
Natuurpunt Waasland - Scousele*

**Tweemaandelijks natuur- en milieutijdschrift,**  
39ste jaargang - nr 5; november 2019 - nr **214**  
coördinatie ABLLOvzw

**Werk mee aan een  
groener Waasland !**

Abonneren kan door  
**8 Euro** over te schrijven  
op **BE39 7310 4317 9119**



**'T GROENE  
WAASLAND**

Wie een abonnement wenst op dit tweemaandelijks tijdschrift 't groene waasland (=GW) kan dit

\* door **8 EURO** over te schrijven naar de **ABLLO-leden rekening BE39 7310 4317 9119** met vermelding "lidgeld **2020** [graag naam / namen vermelden]".  
Zie [www.abllo.be/abonnement](http://www.abllo.be/abonnement)

\* of via een contactadres van een vereniging, die U vindt op [www.abllo.be/verenigingen](http://www.abllo.be/verenigingen).

*Abonnees zijn automatisch ook lid van de regionale vzw ABLLO.*

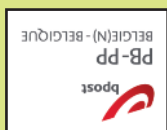
**REDACTIE:** Marc Temmermans, Jenny De Laet, Astrid Martens,  
Thomas Van Lancker, Nine Van Hoyweghen, Dirk Hylebos, Gilbert Cant.  
Alle teksten voor het volgende nummer moeten binnen zijn **vóór 25 december 2019** bij Gilbert Cant tel 03 775 19 31 [groene.waasland@gmail.com](mailto:groene.waasland@gmail.com)



Druk in de Weer, Eekhoutdriessstr. 67  
9041 Gent(Oostaker), Tel: 09 224 29 14  
[info@drukindeweer.be](mailto:info@drukindeweer.be)

## Inhoud:

- 2 ...De slimste vogelgids ... ..Vogelbescherming Vlaanderen
- 4 ...Maak kennis met vzw Durme ... .. vzw Durme
- 6 ...Klimaatbewust consumeren ... ..vzw Durme
- 7 ...Werken in domein Roomacker om biodiversiteit te verhogen ... ..Ons Streven
- 8 ...Insecten in de kijker Deel 4 ... ..Marc Bogaerts
- 12 ...Verhuizing AZ Nikolaas ... ..ABLLOvzw
- 15 ...Kalender (-info) ... ..GW
- 20 ...Exotische planten veroveren het Wase land en water (Deel 2) ... ..Ons Streven
- 24 ...Het toekomstig overstromingsgebied Schausselbroek in Temse / Steendorp ... .. NP W - Scousele
- 24 ...Graag traag vandaag... 20 oktober 2019 ... ..Natuurpunt Waasland - Scousele
- 25 ...XL zwervuilevent zondag 22 september ... ..Ons Streven
- 26 ...Dag van de trage weg 20 oktober 2019 ... ..Ons Streven
- 26 ...Nacht van de duisternis: zaterdag 12 oktober ... ..Ons Streven
- 27 ...Eerste Natuurverkenners in het Waasland ... ..Natuurpunt Waasland CVN
- 28 ...Via kap- en opruimwerk naar topnatuur in het Klein en Groot Broek ... ..vzw Durme
- 29 ...Fijnsparren verdwijnen uit ons landschap ... ..
- 30 ...'Het Heilig Land in Temse'geniet Grote belangstelling ... ..Ons Streven
- 31 ...Steenbakkerij Steendorp stand van zaken ... ..Natuurpunt Waasland - Scousele



**P 708696**  
9100 Sint-Niklaas 1  
Artifitekkantoor :

**Hoofdredactie** Dirk Hylebos - 052/46 30 51  
**Boekhouding** Willy Van Overloop- 03 296 65 53  
**Vormgeving en coördinatie:** Gilbert Cant, 03 775 1931, Mania Van de Vyver  
e-mail : [groene.waasland@gmail.com](mailto:groene.waasland@gmail.com)  
**Abonnement 8 EURO** Oplage 1300 exemplaren  
*'t groene waasland* verschijnt **in** januari,  
maart, mei, september en november.